

УДК 811.161.2'37

<http://orcid.org/0000-0002-9022-2103>

Л.М. МАРЧУК

м. Кам'янець-Подільський, Україна

СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ: ВАРІАНТНІСТЬ, ФУНКЦІЙНІСТЬ, ПРОЄКЦІЙНІСТЬ

Стаття присвячена аналізу дефініцій термінів семантичне поле, лексико-семантичне поле, функційно-семантичне поле, польове моделювання та їх проєкцій на семантичне поле «костюм». Системне вивчення мовного матеріалу вдало реалізується через польову концепцію і чітко формує критерії аналізу мовного матеріалу. Принцип класифікації слів за тематичними ідеями, семантичними полями, сферами належності довів свою значущість у теорії лінгвістики. Зроблено висновок про відкритість та особливу рухливість лексичного складу, ознак переміщення, які відбуваються всередині лексичної системи та підпорядковані її внутрішнім закономірностям й організації.

Ключові слова: семантичне поле, функційно-семантичне поле, семантична ознака, мислення.

Окреслення проблеми. Поняття поля або польового моделювання набуло в лінгвістиці широкого поширення. Мовознавці досліджують лексичні, поняттєво-тематичні, синтаксичні, трансформаційні, граматичні, лексико-семантичні, словотворчі, фонологічні, морфосемантичні, паратактичні поля. Проте конкретність вербалізації певного поля має ще лакуни щодо вибору номена поля.

Мета статті – зробити огляд дефініцій терміна та змоделювати семантичне поле «костюм» на матеріалі сучасної української прози.

Обговорення. Зарубіжні лінгвісти розглядають поняття семантичного поля як сукупність мовних одиниць, об'єднаних певною загальною (інтегральною) семантичною ознакою. Й. Трір став основоположником теорії про системний характер мови, розробивши нові принципи системного аналізу лексики та використавши у своїх дослідженнях значний за обсягом фактичний матеріал. Теорія Й. Тріра тісно пов'язана з ученням В. Гумбольдта про внутрішню форму мови, також вона опирається на думки Ф. де Сосюра про мовні значеннєвості. Глобальну систему мови, за Й. Тріром, можна розділити на два паралельні види полів – поняттєві та словесні (Трір, 1931: 6).

© Л.М. МАРЧУК, 2023

Поняття «функційно-семантичне поле» кваліфікуємо як групування граматичних і лексичних одиниць, що опираються на певну семантичну категорію, а також різнорівневих засобів мови, які взаємодіють на ґрунті спільної семантики. Семантична основа відображає елементи універсального мисленнєвого змісту, який визначається позамовною дійсністю та її відображенням у свідомості людей. Отже, функційно-семантичне поле передбачає єдність плану змісту і плану вираження.

Розрізняючи функціоналізм як методологію і як методику, О.О. Селіванова визначає дослідження будь-яких функційних аспектів функційним напрямом (Селіванова, 1999: 86). М.П. Кочерган досліджував функційно-семантичне поле у зіставлювальних мовах. «Функціонально-семантичне поле – двостороння одиниця, що об'єднує інваріантне значення і різносторонні формальні засоби його вираження. На відміну від семантичної категорії, функціонально-семантичне поле відображає специфічну побудову і специфічне функціонування семантичної категорії у порівнюваних мовах. Категоріальна ситуація – основа для парадигматичного узагальнення функціонально-семантичного поля. Це виражена різними засобами висловлення типова змістова структура, що ґрунтується на певній граматичній категорії й утвореному нею в певній мові функціонально-семантичному полі і являє собою один із аспектів загальної ситуації, переданої висловленням, одну з категоріальних ознак» (Кочерган, 2007: 15).

Мовленнєвий акт є добром засобів, що відповідають загальній смисловій спрямованості висловлення, яке формується, а семантичне поле трактується як «спосіб відображення системної організації словника окремої мовної системи» (Громко, 2021: 181).

О.О. Селіванова, зробивши огляд функційного напрямку сучасної лінгвістики, твердить, що нині функційно-семантична категорія визначається як концептуально інтегрована система різнорівневих мовних та комунікативних засобів, здатних виконувати одну спільну функцію (Селіванова, 1999: 98).

Назви одягу та взуття належать до одних із найдавніших типів номенів, тісно пов'язаних із матеріальною культурою народу, і є своєю чергою одним із виявів особливостей культури. Такі назви становлять в українській мові систему тематичних груп, єдність яких виражається в подібності структурної організації, спільності шляхів мотивації, співвіднесеності з певними реаліями тощо. Науковий аналіз таких груп номенів і в лінгвістичному, і в історичному планах має довгий шлях вивчення. Зауважимо, що етнографи та фольклористи раніше від мовознавців звернули увагу на назви одягу і взуття (Д. Багалій, І. Вагилевич, Ф. Вовк, Я. Головацький, Г. Квітка-Основ'яненко, Г. Левассер де Боплан та ін.).

В українському мовознавстві назви одягу та взуття переважно досліджено з погляду їхнього походження (Г. Війтів, В. Горобець, Г. Миронова, М. Худаш тощо), особливостей їхньої діалектної стратифікації (Л. Анісімова, Ф. Бабій, Н. Клименко, Н. Пашкова, Л. Пономар та ін.).

Проте в лінгвістичній літературі немає дослідження семантичного поля «костюм» за допомогою авторських методик на сучасному матеріалі з метою визначення соціальних функцій мовних засобів опису костюма. Лише в 2006 році захищена в Харкові дисертація Г.В. Хмари «Типи номінування одягу і взуття в сучасній українській літературній мові» (функціонально-стильовий

аспект), матеріалом якої послуговували «Словник української мови: В 11 томах» (1971–1980), «Великий тлумачний словник української мови» (2002), «Словник назв одягу та взуття середньополіських та суміжних говірок» Г. Гримашевич (2003), сучасні словники жаргонової лексики української мови (О. Горбач, Л. Ставицька, С. Пиркало та ін.), іншомовні словники. Окрім того, джерелом роботи стала авторська картотека, яку дібрано протягом 1999–2005 років із україномовних періодичних видань, державних стандартів термінології, усних виступів, розмов, художніх творів тощо (Хмара, 2006: 5).

Актуальність дослідження визначена відсутністю у вітчизняному мовознавстві спеціальних праць, присвячених означеній темі, що свідчить про необхідність усебічного опису сутності номінування сучасного одягу і взуття, його основних принципів і способів, що є можливим тільки за умови дослідження назв одягу і взуття в різних складових національної мови як єдиного, цілісного явища, комплексного вивчення й установаження загальних закономірностей типів номінації. У сучасному українському (і не тільки українському) суспільстві частково змінилися функції та призначення одягу і взуття, відбувається «інтернаціоналізація» одягово-взуттєвої естетики й етикету, з'явилися абсолютно нові (досі не відомі) технології виготовлення й манери носіння вбрання, виникли нові тканини (якщо раніше одяг виробляли здебільшого із сукна й домотканого полотна, то сьогодні вибір тканини для пошиття модного й сучасного одягу набагато ширший та різноманітніший: до натуральних тканин долучилася велика кількість штучних тканин, видів хутра, шкіри тощо). Таке пояснюємо економічними змінами в країні, активізацією міжнародних зв'язків, розширенням імпорту (а також асортименту одягово-взуттєвих товарів власне українських виробників), розвитком міжнародного туризму, доступністю великої кількості інформації, що стосується зокрема й культури використання, виготовлення одягу і взуття за кордоном, глобалізацією світового простору. Окремі елементи традиційного вбрання, які дійшли до нашого часу (форма, орнамент, колір), щоразу по-новому об'єднуються в гармонійну цілість. Зі змінами матеріальної культури окремі реалії втрачаються, заступаються іншими, що своєю чергою зумовлює зміни складу номенів одягу і взуття та відношень між одиницями аналізованої тематичної групи: перехід певних назв до пасивного запасу, стирання формальних і семантичних ознак мотивації одягу і взуття чи й повну їх утрату. Водночас з'являються номени на позначення нових реалій, у зв'язку з цим змінюються джерела поповнення тематичної групи, формуються нові способи й моделі номінування одягу і взуття. Тому є нагальна потреба зафіксувати й докладно описати джерела формування, типи (способи, види) сучасного номінування одягу і взуття, виявити основні мовні тенденції в називанні та соціологічну функцію номена «костюм» для сучасного українця.

Костюм складає частину образу людини, соціальний статус. Спостерігаємо в сучасних текстах такі вислови: *А остогидлий імідж такого собі дурнуватоного стерва, хоч і корисливого, але корисного, який мусиш надягати, щоб тебе бодай якось сприймали? А ця уніформа у вигляді міні, сережок у пупках і якихось мотузочок на грудях і стегнах ...?* (Ручай, 2008: 41), де одяг створює певний образ, указуючи на професію чи риси характеру людини.

Аналіз тематичної групи здійснено переважно за допомогою традиційних методів, найбільш виправданих і доцільних в опрацюванні означеної групи номенів: у статті використано як основні аналітично-описовий метод, зіставний; допоміжним є метод кількісного аналізу.

Семантичне поле є такою системою, завдяки якій здійснюється вивчення семантичних змін у мові. Теорії поля понад сто років, однак це не зменшує цікавості науковців до її дослідження. Про закономірності семантичних зв'язків між мовними одиницями і про системний характер лексики писали в кінці XIX – на початку XX ст. (О. Потебня, Р. Мейєр, Г. Іпсен та ін.).

Р. Мейєр, наприклад, виділяє три типи семантичних полів: 1) природні (назви дерев, тварин, частин тіла та ін.), 2) штучні (назви військових звань, складові частини механізмів та ін.), 3) напівштучні (термінологія мисливців і рибалок, етичні поняття та ін.) (Meyer, 2009: 105).

Семантичне поле – термін, який застосовується в лінгвістиці для опису сукупності мовних одиниць, об'єднаних якоюсь спільною (інтегральною) ознакою, словами, що мають певний спільний нетривіальний компонент значення. У ролі таких одиниць спочатку розглядали одиниці лексичного рівня – слова, пізніше словосполучення та речення. Це можна простежити в описові поля кольороназв, який має кілька кольірних рядів, об'єднаних спільним семантичним компонентом «колір»: *червоний – рожевий – рожевуватий – малиновий; синій – голубий – голубуватий – бірюзовий* тощо.

Термін *лексичне поле* віднаходимо у «Вибраних топіках» Г. Штерна: «Лексичне поле – сукупність лексем, зв'язаних спільними семантичними властивостями, причетністю до однієї й тієї ж ситуації тощо» (Вибрані топіки, 1998: 210). Напр., образи «прихіпованої» (авт.) молоді кінця 70-х рр. XX ст. (одна ситуація, молодь одного, модного на той час, напрямку) Ганна Ручай в романі «Жіночий бокс» створює такими мовними засобами опису костюму: *Крім неї та цих двох пістряво вдягнених жевжиків у кафе нікого не було...* (Ручай, 2008: 47); *...Грицько з зачіскою, як у героя фільмів, що демонструють у Домі кіно лише в закритому залі для елітної публіки, і в небачених рябих штанях* (Ручай, 2008: 53); *У нього завжди все найкраще, навіть, як він запевняє, оці темні закордонні окулярчики – вузенькі й непроникні, вони тісно прилягають до обличчя, роблять його аж якимось лиховісним* (Ручай, 2008: 54); *Жоден «дайшник» не посміє зачепити це добре вже знане у величезному місті авто – хай той «прихіпований покидьок» у мистецьки заляпаних білою фарбою штанях хоч гірлянди з дівчаток собі на дверцята навішає* (Ручай, 2008: 55). Семантичне поле «костюм» у цьому випадку містить усе, що штучно змінює вид людини, що знаходиться на її тілі: одяг, головний убір, взуття, зачіска, доповнення (аксесуари), макіяж, пірсинг, парфуми. Особливо впливає на всі етапи життя костюма людина, її тіло та душа, що й складає особливість костюма, на відміну від інших речей. Тобто костюм – «культурна шкіра» людини, яка є найближчою їй у предметному світі.

Дослідження лінгвістів узагальнюють ті основні властивості, які об'єднують різні дефініції семантичного поля, а саме: системний характер зв'язків між ядерними та периферійними одиницями поля; взаємозворотній зв'язок між польовими елементами, розуміння лексико-семантичного поля як структури, що має ядро і периферію.

С. Денисова зазначає, що семантична будова поля (ядерно-периферійна структура в мові) «утворена не за ознаками бінарної опозиції (релевантність-нерелевантність), а за принципом градування – ступеня виявлення ознак із центром, що складається з ознак високого ступеня детермінованості, і периферії – явищ із високим рівнем варіативності» (Денисова, 1996: 65).

Також вважаємо одним із основних чинників упорядкування лексико-семантичного поля впорядкування та ранжування словесних елементів, які несуть інформацію, наприклад, про той самий об'єкт, але така інформація має різний об'єм наповнення, різний ступінь емотивності тощо.

Традиційно дослідження лексики в аспекті польової організації здійснюється у двох напрямках: 1) ономазіологічному (від назви) і 2) семасіологічному (від семантики слова).

Щодо різноманітних груп лексики, то варто відзначити досить довільне використання терміна *поле* в мовознавстві. В одних визначеннях подано максимальний, дещо надлишковий перелік ознак семантичного поля (обширність, смислова атракція, цілісність, впорядкованість, взаємовизначеність елементів, повнота, безперервність, довільність і розмитість меж), в інших наголошено на належності до поля слів зі спільним компонентом значення та різним граматичним значенням або на зв'язок з тією самою темою.

Проте всі ці відмінності об'єднані думкою, що лексико-семантичне поле – це спосіб відображення системної організації словника. «У процесі вивчення системи мови через польові структури найбільш докладно розроблено методологію розчленування словникового складу на лексико-семантичні поля (ЛСП), за допомогою яких у мові фіксується виділений людським досвідом достатньо обмежений фрагмент дійсності. Під терміном *поле* в цьому дослідженні розуміємо: 1) інвентар елементів, пов'язаних між собою системними відношеннями; 2) елементи, які утворюють поле, мають семантичну спільність і виконують у мові спільну функцію; 3) поле має особливу структуру – ядро, периферію, для якої характерні максимальна концентрація ознак у ядрі та неповний набір цих ознак при можливому послабленні їхньої інтенсивності на периферії. Ядерні конститuentи – найбільш спеціалізовані для виконання функції поля. Це обов'язкові члени поля, які є найбільш частотними. Межа між ядром і периферією, а також між зонами поля нечітка. Лексико-семантичні групи – зразкові польові структури, оскільки на прикладі ЛСГ різного типу уточнюється градація зон периферії; 4) конститuentи поля можуть належати до ядра одного поля та периферії іншого поля або декількох полів; 5) різні поля перетинаються, утворюючи зони поступових переходів, згідно із законом польової організації системи мови» (Канонік & Шкаровецька, 2015: 192).

У сучасній лінгвістиці лексико-семантичне поле – це семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину в тлумаченні, ядерно-периферійну структуру, існування зон семантичного переходу (Денисова, 1996: 78).

Семантичне поле може мати такі основні властивості: інтуїтивно зрозуміле носієві мови; автономне та є самостійною підсистемою мови; одиниці семантичного поля пов'язані різними системними семантичними відношеннями; кожне семантичне поле має відношення до інших семантичних полів та в сукупності з ними утворює мовну систему.

В основі теорії семантичних полів лежить уява про існування в мові окремих семантичних груп та про можливість входження мовних одиниць в одну чи кілька таких груп на основі різних відношень: синонімічних, антонімічних тощо. Така уява про лексичну систему є лінгвістичною гіпотезою, а тому часто стає методом проведення мовного дослідження.

Елементи окремого семантичного поля пов'язані регулярними та системними відношеннями, а, отже, усі поля взаємопротиставлені один одному. Семантичні поля можуть перетинатися або повністю поглинатися один одним. Значення кожного слова найповніше визначається лише в тому випадку, коли відомі значення інших слів того ж поля. Крім того, окрема лексема може мати кілька значень, тобто бути членом кількох полів. Напр.: *Ногу висмикнула й із жахом дивилася, як смолисто-густа рідина засмоктує червоненький човник, який був щойно її взуттям* (Ручай, 2008: 56). Лексема *човник* із цього тексту одночасно належить до поля «взуття» (вужчого) та «костюм» у значенні «одяг» (ширшого), а термін *човник* – до кількох полів: «судно», «деталь верстатів».

Семантична ознака, яка лежить в основі семантичного поля, може також розглядатися як поняттєва категорія, що співвідноситься з довідками та досвідом людини щодо нього. Семантичне поле сприймається носіями мови як окреме об'єднання, співвіднесене з різними галузями людського досвіду, тобто тим, що є психологічно реальним.

Найрозповсюдженішим різновидом семантичного поля є поле парадигмального типу, одиницями якого є лексеми однієї частини мови та такі, що мають у значенні спільну граматичну сему.

Напр., у тексті: *Тато досі любить військову форму: для нього немає зручнішої сорочки, аніж військова, а кольору **хакі** надає перевагу навіть у шкарпетках та домашніх капцях. Він і зараз був в офіцерських штанах з випоротими лампасами* (Вдовиченко, 2010: 29) виділяємо колір *хакі*, який може входити як частина до цілого в семантичне поле «колір», так і в семантичне поле «костюм» або «військовий».

Семантичне поле дієслів представимо об'єднанням синонімічних рядів: *розмовляти – говорити – балакати – спілкуватися...; сварити – критикувати...; дразнити – висміювати – жартувати... тощо.*

Прикладом семантичного поля парадигматичного типу може бути така індивідуально-авторська синонімічна група: *Який він **веселий, звабливий і юний, неймовірно-приголомшливо-юний** поруч зі своїми ровесниками* (Вдовиченко, 2010: 65). Елементи семантичного поля об'єднані інтегральною семантичною ознакою «вік», але значення авторських синонімів не тотожне. Одиниці цього семантичного поля різняться диференційними ознаками, напр., *веселий* – «настрій», *звабливий* – «зовнішність», *юний* – «вік», «зовнішність». Крім того, вони відрізняються стилістичними, узуальними, дериваційними та конотативними компонентами значення.

Загальна семантична ознака, що об'єднує елементи конкретного семантичного поля, в інших семантичних полях може функціонувати як диференційна. Напр.: *Фарбоване волосся, на пухких пальцях зі свіжим манікюром – масивні персні. М'яві видовжені мочки вух, відтягнуті золотими кульчиками з олександритам* (Вдовиченко, 2010: 85). Семантичне поле «костюм» має у складі і поняття зачіски (*фарбоване волосся*), і аксесуари (*масивні персні, золоті кульчики*

з олександритами) та ін. Інтегральною семантичною ознакою для цього поля буде «зовнішній вигляд», а «аксесуари», які його створюють – диференційною ознакою.

Для вияву та опису семантичних полів лінгвісти використовують методи компонентного аналізу та асоціативного експерименту. Групи слів, отримані в результаті асоціативного експерименту, називають асоціативними полями.

Термін *семантичне поле* сучасні лінгвісти замінюють вужчими лінгвістичними термінами: *лексичне поле*, *синонімічний ряд*, *лексико-семантичне поле* тощо. Кожен із цих термінів чіткіше задає тип мовних одиниць, що входять до поля та / або тип зв'язку між ними. Проте всі ці терміни вживають і в функції термінологічних синонімів.

Напр., О.В. Кардашук досліджувала «Семантичне поле простору: статус, структура, внутрішні зв'язки (на матеріалі прикметників української мови)». Дисертацію присвячено питанням дослідження системної організації семантичного поля прикметників української мови зі значенням простору як окремого фрагмента мовної картини світу. У праці на основі моделі семантичних відношень та ієрархії сем визначена внутрішня структура семантичного поля прикметників «простір» – мікрополя, лексико-семантичні групи; виявлені типи зв'язків між семами багатозначних слів у середині семантичного поля «простір» (Кардашук, 1998).

Семантичне поле тексту ґрунтується на понятті інтенціональності, яке містить два складники – адресатність та адресантність (для тексту – категорії автора й читача). Саме інтенціональність дає змогу говорити про зміст як результат процесу розуміння / інтерпретації та як процес отримання зрозумілої інформації. Якщо автор, створюючи власний семантичний простір тексту, що набуває цілісного вигляду як індивідуально-авторський образ світу, прагне розуміння інтенцій, то реципієнт не лише намагається спроектувати своє сприйняття тексту на авторську картину світу, а й додати до неї елементи власного світосприйняття, власного семантичного простору – інтерпретувати.

Отже, зміст народжується під час поєднання семантичних просторів мовця і реципієнта, унаслідок чого з'являються спільні моделі й точки перетину – поняття. Семантичне поле складається з ментальних моделей, що ґрунтуються навколо відповідних ментальних феноменів. Це утворення є схемою текстового світу, моделлю можливого світу: цілісний зміст тексту є поєднанням авторського семантичного поля із семантичними полями всіх реципієнтів, що інтерпретують текст.

Кожна інтерпретація є трансформацією змісту в бік його поглиблення. Семантичне поле має два вияви – власне текстовий зміст, що відповідає авторському аспекту й має лінійно-знакове та ментально-когнітивне вираження, та інтерпретаційний зміст, що є комплексом авторського семантичного поля і полів усіх потенційних реципієнтів; розуміння тексту передбачає збіг концептів та ментальних моделей семантичних полів автора й читача, а інтерпретація – розширення загального семантичного поля тексту за рахунок семантичних полів реципієнтів та здатності змісту тексту набувати статусу енциклопедичних знань.

В.В. Жайворонок зазначав, що значення кожної лексичної одиниці зумовлене її системними відношеннями з іншими мовними одиницями на різних мов-

них рівнях. Ці відношення визначаються і поняттєвою її природою, і місцем та роллю лексеми в мовній системі. Як реальна лексема, лексико-семантична і лексико-граматична одиниця слова об'єктивується в лексичній підсистемі мови в усіх можливих своїх проявах і зв'язках (принаймні таким воно постає у загальномовному словнику), а як одиниця функціональна воно характеризується суб'єктивно невичерпними можливостями власної віртуальної реалізації у живому мовленні, що є запорукою невпинного розвитку мовної системи (Жайворонок, 1999: 32).

Висновки та перспективи дослідження. Семантична основа функційно-семантичного поля відображає елементи універсального мисленнєвого змісту, яке своєю чергою визначається позамовною діяльністю і її відображенням у свідомості людей.

Завдяки мисленнєвій здібності мовця будь-які мовні засоби вказують на варіативність кожної категорії мови. Мовленнєвий акт є, власне, результатом вибору засобів, що відповідають загальній смисловій спрямованості висловлювання, яке формується. Основні чинники лінгвістичного та екстралінгвістичного характеру, які зумовлюють у сучасній українській мові лексичне наповнення семантичних полів узагалі та семантичного поля «костюм» частково, як фрагмента лексичної системи, ілюструють складну та специфічну для української мови картину світу. Уважаємо лінгвістичними параметрами, що регламентують виділення та опис конкретного семантичного поля та декларують його, такі: формування семантичного поля відбувається навколо визначеного інтегрального значення, враховуючи об'єктивні зовнішні чинники та реальні можливості дослідника; до складу семантичного поля входять ті лексеми, у семантичній структурі яких є сема, яка отримала статус інтегральної для досліджуваної словесної групи; семантична структура конститuentів поля кваліфікується з опертям на словникову дефініцію; відповідно до позиції інтегрального семантичного компонента в змісті лексичної одиниці визначається її місце в структурі семантичного поля – у ядерній, центральній або периферійній частині. Подальші дослідження вбачаємо в диференційному аналізі тих змін, які постійно відбуваються в лексичній системі, які спричиняють розмиті межі між полями та перехід елементів одного семантичного поля в інше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вдовиченко, Г. (2010). *Хто такий Ігор?* Київ: Нора-Друк.
2. Громко, Т. (2021). Польова організація (лексико-семантичне поле) лінгварію говірки на основі дескрипції. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 39, том 1, 178–183.
3. Денисова, С.П. (1996). *Типологія категорій лексичної семантики*. Київ: Вид-во Київського держ. лінгвістичного ун-ту.
4. Жайворонок, В.В. (1999). Лексична підсистема мови і значення мовних одиниць. *Мовознавство*, 6, 32–46.
5. Канонік, Н. & Шкаровецька, А. (2015). Наукові підходи до вивчення лексико-семантичних полів у лексико-семантичній системі сучасної англійської мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 4, 187–193.

6. Кардашук, О.В. (1998) *Семантичне поле простору: статус, структура, внутрішні зв'язки (на матеріалі прикметників української мови)* [Дис. ... канд. філол. н.]. Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.
7. Кочерган, М.П. (2007). Теорія функціонально-семантичного поля і її застосування в зіставному мовознавстві. *Мовознавство*, 4–5, 13–19.
8. Ручай, Г. (2008). *Жіночий бокс*. Київ: Тамадан.
9. Селіванова, О.О. (1999). *Актуальні напрямки сучасної лінгвістики (аналітичний огляд)*. Київ: Вид-во Українського фітосоціологічного центру.
10. Хмара, Г.В. (2006). *Типи номінування одягу і взуття в сучасній українській мові (функціонально-стильовий аспект)* [Автореф. дис. ... канд. філол. наук]. Харківський національний ун-т ім. В.Н. Каразіна.
11. Meyer, C.F. (2009). *Introducing English Linguistics*. Cambridge : University Press.
12. Trier, J. (1931). *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes Hdlb.* Heidelberg: C. Winter.

Liudmyla Marchuk

SEMANTIC FIELD: VARIANITY, FUNCTIONALITY, PROJECTION

Using the term semantic field in the work, we consider it as a symbolic model of the organization of the sector of extralinguistic reality, which has a complex structure, the core of which is a concept, around the nuclear sphere – a set of concepts similar to the synonymous core and actualized in micro- and macro-contexts, and the periphery - interpretations of these texts and concepts.

In a broad sense, semantic fields make up a picture of the world, but have blurred boundaries. This means that in the process of the development of linguistic culture, there is a continuous interpenetration and mutual influence of conceptual fields opposed in meaning.

We introduce the lexeme suit into the semantic field “suit”, which has a multidimensional structure, since its elements illustrate not only linguistic means, but also cultural extralinguistic choices. Therefore, we insist on linguistic and extralinguistic factors that create the filling of the named field.

We consider the linguistic parameters that regulate the allocation and description of a specific semantic field and declare it as follows: the formation of SP takes place around a defined integral meaning, taking into account objective external factors and the real capabilities of the researcher; the composition of SP includes those lexemes in the semantic structure of which there is a sema, which received the status of integral for the studied verbal group; the semantic structure of the constituents of the field is qualified based on the dictionary definition; according to the position of the integral semantic component in the content of the lexical unit, its place in the SP structure is determined - in the nuclear, central or peripheral part.

Extralinguistic factors include: 1) social roles that determine the specificity of the semantic field of costume; 2) human habits; 3) wealth / poverty; 4) the person's age; 5) the cultural stratum to which a person belongs, perhaps some fashion trend; 6) season, time of day, area, place of event; 7) author's speech: the filling of the semantic field “costume” depends on linguistic and extra-linguistic factors, among which is the image of the author, because it is through him, through the choice of language means, that we have different semantic fields in artistic texts; 8) fashion.

Keywords: semantic field, functional-semantic field, semantic feature, thinking.

REFERENCES

1. Vdovychenko, H. (2010). *Khto takyi Ihor?* [Who is Igor?]. Kyiv: Nora-Druk (in Ukr.).
2. Hromok, T. (2021). Polova orhanizatsiia (leksyko-semantychnе pole) linhvariiu hovirky na osnovi deskryptsii [Gender organization (lexical-semantic field) of the spoken lingua franca based on the description]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk [Humanities Science Current Issues]*. Issue 39, Vol. 1, 178–183 (in Ukr.).
3. Denysova, S.P. (1996). *Typolohiia katehorii leksychnoi semantyky [Typology of categories of lexical semantics]*. Kyiv: Vyd-vo Kyivskoho derzh. linhvistychnoho un-tu (in Ukr.).
4. Zhaivoronok, V.V. (1999). Leksychna pidsystema movy i znachennia movnykh odynyt [The lexical subsystem of the language and the meaning of linguistic unit]. *Movoznavstvo [Linguistics]*, 6, 32–46 (in Ukr.).
5. Kanonik, N. & Shkarovetska, A. (2015). Naukovi pidkhody do vyvchennia leksyko-semantychnykh poliv u leksyko-semantychnii systemi suchasnoi anhliiskoi movy [Scientific Approaches to the Learning of Lexico-Semantic Fields in the Lexico-Semantic System of Modern English]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoieuropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky [Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University]*, 4, 187–193 (in Ukr.).
6. Kardashchuk, O.V. (1998) *Semantychnе pole prostoru: status, struktura, vnutrishni zviazky (na materiali prykmetykiv ukrainskoi movy) [The semantic field of space: status, structure, internal connections (on the material of adjectives of the Ukrainian language)]* [Unpublished PhD thesis]. Kirovohradskiy derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Vynnychenka (in Ukr.).
7. Kocherhan, M.P. (2007). Teoriia funktsionalno-semantychnoho polia i yii zastosuvannia v zistavnomu movoznavstvi [The theory of the functional-semantic field and its application in comparative linguistics]. *Movoznavstvo [Linguistics]*, 4–5, 13–19 (in Ukr.).
8. Ruchai, H. (2008). *Zhinochyi boks [Women's boxing]*. Kyiv: Tamadan (in Ukr.).
9. Selivanova, O.O. (1999). *Aktualni napriamky suchasnoi linhvistyky (analytychnyi ohliad) [Current directions of modern linguistics (analytical review)]*. Kyiv: Vyd-vo Ukrainskoho fitosotsiologichnogo tsentru (in Ukr.).
10. Khmara, H.V. (2006). *Typy nominuvannia odiahu i vztuttia v suchasni ukrainskii movi (funktsionalno-stylovyi aspekt) [Types of clothing and footwear nominations in the modern Ukrainian language (functional and stylistic aspect)]* [Synopsis of PhD thesis]. Kharkivskiy natsionalnyi un-t im. V.N. Karazina (in Ukr.).
11. Meyer, C.F. (2009). *Introducing English Linguistics*. Cambridge: University Press (in English).
12. Trier, J. (1931). *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes Hdlb.* Heidelberg: C. Winter (in English).